

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvtatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum scientia Dei sit variabilis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](#)

Art. 3. huic quæst.

quod cognoscit, & de hoc supra dictum est.

Art. 4. huic quæst.

Art. 5. ad 3. art.

A d . x i . dicendū, q̄ duplex est cognitionis medium, vnum qd̄ est medium demonstrationis, & hoc oportet esse proportionatum cōclusioni, vt eo posito conclusio ponat, & tale medium cognoscendi nō est Deus respectu contingentium. Aliud medium cognitionis est, quod est similitudo rei cognitæ: & tale medium cognitionis est diuina scientia: non tamen est adiquatum nec proportionatum alieui, & sūt proprium singulorum, vt supra dictum est.

ARTICULUS XIII.

Vtrum diuina scientia sit variabilis.

1. p. quæst.

TERTIODECIMO quæstut, vtrum sc̄ientia Dei sit variabilis. Et vñ p̄flic. q̄ sc̄ientia est assimilatio scientis ad rē sc̄ientiam: sed sc̄ientia Dei est perfecta. ergo perfecte assimilabitur rebus sc̄ientis: sed sc̄ientia a Deo sunt variabili, ergo & sc̄ientia Dei variabili.

¶ 2 Præt. Omnis scientia qua potest falli, est variabilis: sed sc̄ientia Dei potest falli, est enī de contin-

genti quod pōt non est: sed si non sit, sc̄ientia Dei fallitur, ergo est variabilis.

¶ 3 Præt. Scientia nostra qua est per receptionem a cōscib., est per modum sc̄ientis. ergo sc̄ientia Dei qua est per hoc quod cōsiderat aliquid rebus, est per modum rei sc̄ientiae: sed sc̄ientia a Deo sunt variabili, ergo & sc̄ientia eius variabilis.

¶ 4 Præt. Ablato vno relatiōrum aſterunt aliud, ergo variato vno variatur reliquum: sed sc̄ientia a Deo sunt variabili, ergo & sc̄ientia eius variabilis.

¶ 5 Præt. Omnis sc̄ientia, qua potest augeri vel mi-

nui, potest variari: sed sc̄ientia Dei potest augeri &

minui, ergo &c. probatio media, omnis sc̄ientis, qui quandoque sc̄ientia plura, quandoque pauciora, eius sc̄ientia variatur. ergo sc̄ientis qui potest plura sc̄ire quam sc̄iat vel pauciora, habet sc̄ientiam variabilem:

sed Deus potest plura sc̄ire quam sc̄iat, sc̄it enim ali-

qua est vel futura est: vel fuisse que facturus est, posset autem plura facere que numquam est factu-

rus, & ita posse sc̄ire plura quam sc̄iat, eadem ratio-

ne posset pauciora sc̄ire, quam sc̄iat, quia potest di-

mittere aliquid coram qua facturus est, ergo sc̄ientia eius potest augeri & minui, sed dicebat q̄ quam-

uis plura vel pauciora essent subiecta diuina sc̄ientiae, non tamens eius sc̄ientia variatur.

¶ 6 Sed contra, sicut possibilia sunt subiecta diuina potest, ita sc̄ientia sunt subiecta diuina sc̄ientiae:

sed si Deus posset plura facere quam potuit, eius po-

tentia augeretur, non poteretur autem si posset in pau-

ciora, ergo eadē ratione si plura sc̄ire, quam prius sc̄iuſſit augeretur eius sc̄ientia.

¶ 7 Præt. Quandoq; sc̄ientia Christi nasciturū, nunc autem nescit cum nasciturū: sed iam natum. ergo Deus aliquid sc̄it quod prius nesciuit, & aliquid

sc̄it quod nunc nesciit, & sic eius sc̄ientia variatur.

¶ 8 Præt. Sicut ad sc̄ientiam requiriſſit sc̄ibile, ita requi-

riſſit modus sc̄ientiæ: sed si modus sc̄ientiæ variaret, sc̄ientia esset variabilis. ergo eadem ratione cu

sc̄ibilis ab ipso variaret, eius sc̄ientia variabilis erit.

¶ 9 Præt. In Deo dī esse qdām sc̄ientia approbatio-

nis fīm quā solos bonos cognoscit; sed pōt appro-

bare quos non approbavit. ergo pōt sc̄ire qd̄ prius nesciuit, & sic videtur sc̄ientia eius esse variabilis.

¶ 10 Præt. Sicut sc̄ientia Dei est ipse Deus, ita pot-

estia Dei est ipse Deus: sed a potestate Dei dicuntur res mutabiliter in esse productæ: ergo eadem ratione a

sc̄ientia Dei res mutabiliter cognoscuntur: sine ali-

quo detrimento perfectionis diuina.

A ¶ 11 Præt. Omnis sc̄ientia qua trāſit ab uno in alterum, est variabilis: sed sc̄ientia Dei est h̄pōi: quia per efficiat suam cognoscit res, ergo est variabilis.

S E D C O N T R A est, quod dicitur Iacob. i. Apud quem non est transmutatio.

¶ 12 Præt. Motus est actus imperfecti, vt dicitur in 3. de Anima: sed in diuina sc̄ientia nulla est imperfec-

tiō, ergo non est variabilis.

¶ 13 Præt. Omnia morta inducunt ad vñ primum immobile: sed causa prima omnium variabilium est diuina sc̄ientia, sicut cura artificiorum est ars.

ergo sc̄ientia Dei est invariabilis.

R E S P O N S. Dicendum, q̄ cum sc̄ientia sit medium

inter cognoscēnt & cognitum, duplex pōt accide-

re variatio in ipsa vno modo, ex parte cognoscētis,

aliò modo, ex parte rei cognitæ: ex parte autem co-

gnoscēntis tria in sc̄ientia considerare possumus. s.

ipsam sc̄ientiam, actū eius, & modum ipsius, & secun-

dum hāc tria pōt variatio accidere in sc̄ientia ex pat-

te sc̄ientis. Accidit, n. variatio in ea ex ex parte ipsius

sc̄ientiae quando de novo acquiritur sc̄ientia alicuius,

qd̄ prius nesciebatur, & secundum hoc attendi-

tur generatio, vel corruptio, aut augmentum & di-

minutio ipsius sc̄ientiae: talis autem variatio in diu-

na sc̄ientia accidere non potest, quia sc̄ientia diuina

vt supra ostensum est, non solum est entium: sed ēt

non entium: non autem potest esse aliquid præter

enī vel non ens: quia inter affirmacionem & nega-

tionem nihil est medium. Quām autem secundū

quendā modum sc̄ientia Dei sit tantum existētum

in præsenti, præterito, vel futuro. s. secundū q̄ sc̄ien-

ta ordinatur ad opus quod facit voluntas sī in per-

hunc modum tciendi, sc̄ire aliquid qd̄ prius nesci-

ret, nulla variatio ex hoc accidet in sc̄ientia eius,

cum ipsa sit æqualiter entū & nō entium quātum

ex parte eius est: sed si esset ex hoc aliqua variatio

in Deo, hoc esset ex parte voluntatis, que determinat

sc̄ientiam ad aliquid, ad quod prius nō determi-

nabat: sed nec in voluntate ipsius aliqua variatio ex

hoc accidere pōt, cum n. hoc sit de rōne uolunta-

ris, ut libere actū suum producat, quantū est ex ipsa

ratione uoluntatis, equaliter pōt in virtūque opposi-

torum ex re. vt. s. velit, vel non uelit facere, vel non

facere, sed in nō pōt facere, vt simul dī vult nō ue-

lit: sic in uoluntate diuina, quā immutabilis est, non

pōt accidere, ut prius uoluerit aliquid & postea no-

lit id ēm idē tēpus: quia sic noluntas eius esset tem-

poralis, & nō tota simul: vnde, si loquamus de nece-

sitate absolute, nō est necesse cum uelle hoc quod

uult: qā absolute loquēdo possibile est cū nō uelle:

sed si loquamus de necessitate, q̄ est ex suppositione,

sic necessari est ēu uelle si uoluit, & sic ex sup-

positione p̄dicta loquēdo, non est possibile ēu non

uelle si uult uel si uoluit: mutatio aut cū regrat duos

terminos, temp̄ recipit ultimū ī ordine ad primū:

vnde hoc solūmodo sequeret, q̄. s. cō volūtas est et

mutabilis, si esset possibile cū nō uelle qd̄ vult, nel qd̄

prius uoluerit, & sic patet, q̄ hoc q̄ p̄t plura esse

sc̄ire a Deo p̄ hunc modū sc̄ientiæ, vel pauciora nul-

la narratio ponit in sc̄ientia eius, vel in uolūtate: hoc

ēi est cū pōt plura sc̄ire quā posse per uolūtate

tuā determinare sc̄ientiā suā ad plura facienda, sed ex

parte actus accidit variatio in sc̄ientia tripliciter, u.

modo, ex eo q̄ actū cōsiderat, qd̄ prius nō cōsidera-

bat, sicut dicimus illū variari, q̄ si exit ab habitu in

actū: iste autē variationis modus in sc̄ientia Dei esse

non pōt, quia ipse non est sc̄iens secundum habi-

Quæst. disp. S. Tho. QQ 4 tum:

Art. 8. huic quæst.

tom. 2.

tum, sed soli secundum actuam: quia non est in eo aliqua potestimatis sicut in habitu. Alio modo, accidit variatio in actu sciendi, ex hoc quod modo consideratur unum, modo aliud: sed istud etiam non potest esse in diuina cognitione, quia ipse per unam speciem suam sentire omnia videt, & ideo omnia simul intueat. Ter tertio modo ex hoc quod aliquis in considerando discutit de uno in aliud, quod etiam in Deo accidere non potest, quia cum discursus requirat duo, inter quae sit, non potest dicidicursus in scientia ex hoc quod duo videantur, si illa videt uno intuitu, quod accidit in diuina cognitione, vel scientia per hoc quod omnia uno intuitu videntur: sed ex parte modi cognoscendi accidit variatio in scientia ex hoc, quod aliquid limpidius, vel perfectius cognoscit nunc, quod prius, quod quidem potest contingere ex duabus. Vno modo, ex diversitate medijs, per quod sit cogitatio, sicut accidit in eo qui prius scivit aliquid per medium probable, & postea scit idem per medium necessarium, quod etiam in Deo accidere non potest, quia essentia sua, quae est in eo medium cognoscendi, est invariabilis. Alio modo, ex virtute intellectiva secundum quoniam homo melioris ingenij acutius aliquid cognoscit etiam per idem medium, quod etiam in Deo accidere non valet, quia virtus, quia cognoscit, sua essentia est, quae invariabilis est, ergo relinquuntur scientiae Dei omnino invariabilem esse. Ex parte autem rei cognitae scientia variatur secundum veritatem & falsitatem, quia eadem existimatione remanente si res mutetur, erit existimatione falsa, quae fuit prius vera, quod etiam in Deo non potest esse, quia in intuitu diuinæ cognitionis fertur ad res secundum quod est in sua praesentilitate, prout est iam determinata ad unum. & veterius quantum ad hoc non potest variari, si autem res ipsa aliam dispositionem accipiat, illa iterum erit eodem modo diuinæ visioni subiecta. & sic scientia Dei nullo modo variabilis est.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod assimilatio scientis ad secum non est secundum conformitatem natura, sed secundum representationem, unde non potest per res variabilis scientiam variabilis.

AD SECUNDUM dicendum, quod quamvis scientia a Deo secundum se consideratum sit possibile altera esse: tamen hoc modo diuinæ cognitioni substat, secundum quod non potest altera se habere, ut ex dictis patet.

AD TERTIUM dicendum, quod si scientia, tamen sit perceptione a rebus, sive per impressionem in res, est per modum scientis quia virtus; est secundum hoc quod similitudo rei cognitae est in cognoscente, quod autem est in aliquo, est in eo per modum eius in quo est.

AD QUARTUM dicendum, quod illud ad quod refertur diuina scientia secundum quod substat diuinæ scientiae, est invariabile, unde & scientia invariabilis est quantum ad veritatem, quia variari potest per mutationem relationis praedicta.

AD QUINTUM dicendum, quod cum dicit Deus potest sciens quod necicit, loquendo etiam de scientia visionis, potest duplificiter intelligi: uno modo, in sensu corporis, scilicet ex suppositione quod Deus non scit quod dicit posse sciens, & sic falsum est, non potest virumque horum esse simul, ut dicit. Deus necicuerit aliquid, & postea sciens illud: alio modo, in sensu diuino, & sic non includatur aliqua suppositione vel contradictione sub potestate, unde in hoc sensu est verum, ut ex dictis patet: quamvis autem in aliquo sensu coedatur quod Deus potest sciens quod prius necicit, non tamen concedi potest quod potest sciens plura, quam sciat, quia cum per hoc quod dicitur plura importetur comparatio ad praesertim

tia, semper intelligitur in sensu composito, & cada ratione nullo modo est concedendum quod scientia Dei possit augeri vel minui. Sextum coedendum,

AD SEPTIMUM dicendum, quod Deus scit enuntiatio, non coponendo & dividendo, ut prius dictum est, & ideo sicut cognoscit diuersas res eadem modo, quoniam sunt & quoniam non sunt, ita cognoscit diuersa quantitativa quoniam sunt vera, & quoniam sunt falsa: quia non quod cognoscit esse verum illo tempore, quo verum est, scit enim hoc enuntiabile esse verum. Per trahere illo tempore quo verum est, & similiter hoc enuntiabile per trahere quo verum est, & sic de aliis. Ideo quamvis non sit modo verum per trahere, sed eucurrisse, nihilominus tam Dei utrumque sit, quia simul intuetur utrumque tempus quo non que enuntiabile est verum: si autem scire enuntiabile formando enuntiabile in seipso, tunc nefas aliquod enuntiabile, nisi quando est verum, sicut & in nobis accedit, & sic eius scientia varietur.

AD OCTAVUM dicendum, quod modus potest terminari agentem ad rem in propria natura, in qua res habet esse variabile, & ideo coedetur ex parte rei prout est, & res producitur in esse mutabiliter, sed scientia est de rebus secundum quod res aliquo modo sunt in cognoscente, unde cum cognoscitur invariabilis mutabiliter res ab eo cognoscitur.

AD XI. dicendum, quod quamvis scientiam variabilem am suam alia cognoscat non tamen etiam transitus, quia eodem intuitu essentia sua videt, & sic pater responsio ad omnium.

ARTICULUS XIIII.

Vtrum scientia Dei sit causa rerum.

Q VARTODECIMO queritur, utrum scientia Dei sit causa rerum, & utrumque non. Origine quod est de stolam ad Romanos ait. Non propter quid erit, quia id scit Deus futurum: sed quoniam est, ideo videt quod res sunt causa scientiae Dei quam commentari. ¶ 2 Præt. Posita causa ponitur effectus sed scientia Dei fuit ab eterno. Si ergo ipsa est causa rerum, detur quod res ab eterno fuerint, quod est hereticum. ¶ 3 Præt. Ad causam necessariam leguntur effectus necessarii, unde etiam demonstrationes sunt per causam necessariam, habent conclusiones necessarias: sed scientia Dei est necessaria cum futura, ergo & res cum sunt scientiae a Deo omnes esse necessariae, quod est absurdum.

E ¶ 4 Præt. Si scientia Dei est causa rerum, tunc modo se habet scientia Dei ad res, sicut res se habent ad scientiam nostram: sed res ponit modum in scientiam nostram, quia de rebus necessariis habet scientiam necessariam. Si ergo scientia efficit causam, in omnibus scientias imponeret omnibus scientias, quod falso est. ¶ 5 Præt. Causa prima velut omnibus in causis secundaz, sed scientia Dei est causa secundaz, tunc est causa prima, cum ergo ex causa scientiae necessarij se sequatur necessitas in effectibus, manifesta magis a scientia Dei sequitur necessitas in effectibus, sic idem quod prius. ¶ 6 Præt. Esentialem cōparationē habet scientia Dei res ad quas cōparatur, ut ad causam, quam ad res.

Art. præced.
ad 7. argum.

In corp. art.